

ΤΟ ΑΡΘΡΟ 246 ΚΠολΔικ

ΕΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αρβανιτάκης, Η επικουρικότητα στην πολιτική δίκη 1989. **Βαθρακοκοίλης**, ΕρμΚΠολΔ τ. Β΄ 1994. **Γιακουμής**, Η αρχή της οικονομίας της δίκης Δ. 18 (1987). **Δεληκωστόπουλος/Σινανιώτης**, ΕρμΚΠολΔ 1968. **Κεραμεύς**, Αστικό δικονομικό δίκαιο, Γενικό μέρος 1986. **Ο ίδιος**, Προϋποθέσεις συνεκδικάσεως δικών κατά το άρθρο 246 ΚΠολΔ (Νομικές μελέτες τ. ΙΙ 1994). **Κεραμεύς/Κονδύλης/Νίκας** (-Μακρίδου) ΕρμΚΠολΔ τ. Ι 2000. **Μαργαρίτης**, ΕρμΚΠολΔ τ. Ι 2012. **Μπέης**, ΕρμΚΠολΔ κατ' άρθρο τ. ΙΙα΄ 1974. **Νίκας**, Πολιτική δικονομία τ. ΙΙ 2005. **Ο ίδιος** Προβλήματα από τη συνεκδίκαση διαφορών αρμοδιότητας πολυμελούς πρωτοδικείου και διαφορών αρμοδιότητος ειρηνοδικείου ή μονομελούς (Αρμ. 1988 σελ. 201 επ.). **Ο ίδιος**, Η ένσταση εκκρεμοδικίας στην πολιτική δίκη 1991. **Ράμμος**, Εγχειρίδιον ΑσΤΔικονΔικ τ. Ι 1978. **Σταματόπουλος**, Η αρχή της οικονομίας της δίκης 2003.

Ι. Εισαγωγή

Η έννοια της συναφείας είναι η βασική ιδέα η οποία διατρέχει ως ηλεκτρικός σπινθήρας πολλούς θεσμούς του βασικού δικαίου. Συνάφεια υφίσταται σε περίπτωση κατά την οποία, η μία επίδικη αξίωση προϋποθέτει την άλλη και απορρέει από αυτήν¹ ή όταν κάποιο βιοτικό συμβάν αποτελεί την κοινή ιστορική βάση όλων των αιτήσεων παροχής έννομης προστασίας (αγωγών, ανταγωγών, αντίθετων αγωγών, παρεμβάσεων κ.ο.κ.)². Στις περιπτώσεις αυτές η οικονομία της δίκης επιβάλλει την αποφυγή διαδοχικών δικών με το ίδιο κατ' ουσίαν αντικείμενο³ και κατ' ακολουθίαν, επιβάλλει να εκδοθεί μία απόφαση επί των συναφών υποθέσεων, ούτως ώστε να επιτευχθεί ενιαία δικαστική κρίση επ' αυτών' η κρίση αυτή εξασφαλίζει δραστική μείωση χρόνου και δαπάνης. Απαιτείται συνεπώς να συγκεντρωθούν οι συναφείς υποθέσεις σε μία ενιαία διαδικασία και να εκδικασθούν από το ίδιο δικαστήριο, προς τον σκοπό να εκδοθεί μία απόφαση επί των συναφών αιτήσεων παροχής έννομης προστασίας, για να αποφευχθούν λυσιτελώς με τον τρόπο αυτόν οι ελλοχεύοντες κίνδυνοι, αφενός της δημιουργίας πλήθους δικών μεταξύ των διαδίκων και αφετέρου της εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων⁴.

Οι σπουδαιότεροι δικονομικοί θεσμοί, στους οποίους μπορεί να ανιχνευθεί συμβολή της αρχής της οικονομίας της δίκης, είναι οι ακόλουθοι : α) Η ομοδικία (απλή και αναγκαστική) (ΚΠολΔ 74 επ.), β) η κύρια και η πρόσθετη (απλή και αυτοτελής) παρέμβαση (ΚΠολΔ 79 επ.), γ) η προσεπίκληση (ΚΠολΔ 88 επ.), δ) η ανακοίνωση της δίκης (ΚΠολΔ 91), ε) οι παρεμπίπτουσες αγωγές (ΚΠολΔ 283), στ) το ευεργέτημα της πενίας (ΚΠολΔ 196), ζ) οι δωσιδικίες : της ομοδικίας (ΚΠολΔ 37), της ανταγωγής (ΚΠολΔ 34), της τοποθεσίας του ακινήτου

¹ **Δεληκωστόπουλος/Σινανιώτης**, ΕρμΚΠολΔ υπό το άρθρο 31 Ι σελ. 95.

² ΕφΛαμ 24/2004 ΑρχΝομ 2005/48. ΕφΑθ 9630/2001 Ελλ-Δνη 2003/814. ΕφΘεσ 33/1989 Ελλ-Δνη 1989/996. ΕφΑθ 3597/1975 ΝοΒ 1975/1193. ΕφΑθ 686/1985 Αρμ. 1986/155.

³ **Αρβανιτάκης**, Η επικουρικότητα στην πολιτική δίκη 1989 § 5 σελ. 124.

⁴ **Σταματόπουλος**, Η αρχή της οικονομίας της δίκης 2003 § 10.2 σελ. 321-323.

(ΚΠολΔ 29) και της συναφείας (ΚΠολΔ 31), η) η εκκρεμοδικία (ΚΠολΔ 222), θ) η αντικειμενική σώρευση αγωγών (ΚΠολΔ 218), ι) η επικουρική σώρευση αγωγών (ΚΠολΔ 219), ια) η επαναφορά των πραγμάτων στην πρότερη κατάσταση (ΚΠολΔ 152 επ.), ιβ) η περίπτωση της ΚΠολΔ 69 § 1 εδάφ. δ' και ιγ) η συνεκδίκηση πολλών αιτήσεων παροχής έννομης προστασίας που εκκρεμούν ενώπιον του αυτού δικαστηρίου (ΚΠολΔ 246)⁵.

II. Το άρθρο 246 ΚΠολΔ

1. Κατά το άρθρο 246 ΚΠολΔικ, το δικαστήριο σε κάθε στάση της δίκης μπορεί, αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από αίτηση κάποιου διαδίκου, να διατάξει⁶ την ένωση και συνεκδίκηση πολλών εκκρεμών⁷ ενώπιόν του δικών ανάμεσα στους ίδιους ή διαφορετικούς διαδίκους, εάν υπάγονται στην ίδια διαδικασία και, κατά την κρίση του, διευκολύνεται η διεξαγωγή της δίκης ή η μείωση των εξόδων.

2. Τη θέσπιση της διατάξεως αυτής προδήλως υπαγόρευαν λόγοι οικονομίας της δίκης⁸. Η διάταξη αυτή κινείται από καθαρή δικονομική σκοπιμότητα, ώστε σε μια κοινή διαδικασία να επιτευχθεί αποφυγή αντιφατικών αποφάσεων και μείωση των εξόδων⁹, εφαρμόζεται δε και σε όλες τις ειδικές διαδικασίες¹⁰.

3. Η εν λόγω διάταξη του ΚΠολΔ απαιτεί για την εφαρμογή της, αφενός υπαγωγή των εκκρεμών υποθέσεων στην ίδια διαδικασία και αφετέρου η διευκόλυνση της διεξαγωγής της δίκης ή η μείωση των εξόδων. Εν τούτοις, κατά μία γνώμη (που είναι κατά τη γνώμη μας ορθή), τελολογικώς απαιτείται και η ύπαρξη συναφείας (κατά την προδιαληφθείσα έννοια) μεταξύ των εν λόγω υποθέσεων. Κατά τη γνώμη αυτή, η οικονομία της δίκης – που αποτελεί τον λόγο θεσπίσεως και της ΚΠολΔ 246 – « ... *πρέπει με τη λειτουργία της να εξυπηρετεί όχι μόνον το ένα διάδικο μέρος ή το δικαστήριο, αλλά όλους τους παράγοντες της δίκης, αφού μόνον με τον τρόπο αυτόν εκπληρώνει την αποστολή της, η οποία σύγκειται στην πραγμάτωση του εξ αντικειμένου δικαίου.*»

⁵ Βλ. **Σταματόπουλο**, ανωτ. § 10.2.1.1. επ. σελ. 324 επ.

⁶ Η σχετική διακριτική εκτίμηση του δικαστηρίου της ουσίας είναι ανέλεγκτη αναίρετικώς (**Μπέης**, ΕρμΚΠολΔ υπό το άρθρο 246 ΙΙ 2 σελ. 1077. ΑΠ 410/1976 ΝοΒ 1976/939).

⁷ Ο όρος «*εκκρεμής δίκη*» της ΚΠολΔ 246 διαφέρει εννοιολογικώς από τον όρο «*εκκρεμοδικία*» των ΚΠολΔ 221 εδάφ. α' και 222 § 1 α': εκκρεμής δίκη σημαίνει τη δημιουργία απλής νομικής σχέσης του ενάγοντος με το δικαστήριο, η οποία σχέση διαμορφώνεται με την κατάθεση του οικείου δικογράφου στη γραμματεία του δικαστηρίου στο οποίο απευθύνεται. Αντίθετα, εκκρεμοδικία σημαίνει την έννομη σχέση της δίκης, εκ της οποίας διευρύνεται υποκειμενικώς η σχέση ενάγοντος-δικαστηρίου και προς την πλευρά του εναγομένου, μέσω της επιδόσεως της αγωγής στον τελευταίο (**Νίκας**, Η ένσταση εκκρεμοδικίας στην πολιτική δίκη 1991 § 3 ΙΙ Α σελ. 128. Βλ. και **Μπέη**, ανωτ. υπό το άρθρο 246 ΙΙ 7 σελ. 1079).

⁸ **Ράμμος**, Εγχειρίδιον Αστικονομικ. Ι 1978 § 186 Χ σελ. 484-485. **Μπέης**, ΕρμΚΠολΔικ, υπό το άρθρο 246 ΙΙ σελ. 1077. **Κεραμείς**, Αστικό δικονομικό δίκαιο, Γενικό μέρος 1986 § 64 σελ. 164-165, § 76 σελ. 209 και § 99 σελ. 258 και 259. **Σταματόπουλος**, ανωτ. § 10.4.2. σελ. 356. **Νίκας**, ΠολΔ τ. ΙΙ 2005 § 71 περιθ. αριθ. 15 σελ. 315. **Αρβανιτάκης**, ανωτ. § 5 σελ. 140. **Γιακουμής**, Η αρχή της οικονομίας της δίκης, Δ. 18 (1987) σελ. 581. ΕφΑθ 5190/2000 ΑρχΝομ 2001/239.

⁹ **Σταματόπουλος**, ανωτ. § 10.4.2.1. σελ. 357.

¹⁰ ΑΠ 223/1987 ΑρχΝ 39/54. ΑΠ 1805/1984 Ελλ-Δνη 26/45. ΕφΑθ 6182/1982 ΑρχΝ 34/69. ΕφΑθ 5190/2000, ανωτ.

Μόνον λοιπόν εάν τις περισσότερες δίκες συνδέει συνάφεια, τότε πράγματι επέρχεται μείωση των εξόδων και εξοικονόμηση της δικαστικής ενέργειας ...»¹¹.

4. Περαιτέρω, κατά τη σαφή έννοια της διατάξεως αυτής, απαιτείται οι αγόμενες προς συνεκδίκαση υποθέσεις να είναι όλες ώριμες προς έκδοση οριστικής αποφάσεως επ' αυτών¹², διαφορετικά εγκύρως θα χωρήσει η συνεκδίκαση μόνον εκείνων που είναι δικονομικώς ώριμες¹³. Αντιθέτως, δεν απαιτείται να συντρέχουν οι προϋποθέσεις της υποκειμενικής σωρεύσεως¹⁴ ή της αντικειμενικής σωρεύσεως¹⁵, διότι κατά τη ρητή διάταξη του νόμου, η συνεκδίκαση είναι επιτρεπτή, ακόμη κι όταν οι συνεκδικαζόμενες υποθέσεις διεξάγονται μεταξύ διαφορετικών προσώπων¹⁶.

5. Η συνεκδίκαση παραδεκτώς διατάσσεται και όταν η συνεκδικαστέα διαφορά έχει εγγραφεί προς συζήτηση στο πινάκιο διαφορετικής δικασίμου, οπότε το δικαστήριο διατάσσει την αναβολή της συζητήσεως, προκειμένου η υπόθεση να συνδικασθεί με την εκκρεμούσα σε προσεχή δικάσιμο, ενώπιον του ιδίου δικαστηρίου¹⁷, η αναβολή αυτή διατάσσεται όχι μόνο με σχετική επισημείωση στο πινάκιο, αλλά και με παρεμπίπτουσα απόφαση¹⁸, οπότε με κλήση τους επιμελέστερου διαδίκου προσδιορίζεται η συζήτηση και της αναβληθείσας υποθέσεως στην ίδια προσεχή δικάσιμο, κατά την οποία πρόκειται να συζητηθεί η άλλη υπόθεση¹⁹. Απαιτείται όμως οι εκκρεμείς υποθέσεις να ευρίσκονται στον ίδιο βαθμό δικαιοδοσίας²⁰.

6. Εξ άλλου, παρά το ότι στην ανωτέρω διάταξη του ΚΠολΔ γίνεται λόγος για «*δίκες*», εν τούτοις γίνεται δεκτό πως υποδηλώνεται το επιτρεπτό της συνεκδικάσεως όχι μόνο των αγωγών ή αιτήσεων, αλλά και όλων των ενδίκων μέσων²¹, εφόσον βεβαίως συντρέχουν οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις του νόμου, ακόμη και σε περίπτωση κατά την οποία τα εκκρεμή ένδικα μέσα στρέφονται κατά των ιδίων ή διαφορετικών αποφάσεων²².

7. Η ένωση και συνεκδίκαση εκκρεμών υποθέσεων αποκλείεται α) σε περίπτωση διαφοράς δικαιοδοσίας' επομένως, δεν είναι δυνατή η συνεκδίκαση αιτήσεων αφενός ακυρώσεως της διοικητικής πράξης που διέταξε αναγκαστική απαλλοτρίωση και αφετέρου αναγνωρίσεως της κυριότητας λόγω της

¹¹ **Σταματόπουλος**, ανωτ. § 10.4.2.1. σελ. 358 επόμ. και **Μπέη**, ανωτ. υπό το άρθρο 246 ΙΙΙ 12 σελ. 1080. Βλ. όμως αντιθέτως : ΣχΚΠολΔικ ΙΙ σελ. 382. **Μαργαρίτη**, ΕρμΚΠολΔ τ. Ι 2012 υπό το άρθρο 246 § 3 σελ. 457.

¹² Βλ. την ΚΠολΔ 308 § 1.

¹³ **Σταματόπουλος**, ανωτ. § 10.4.2.1. σελ. 361 επόμ.

¹⁴ ΣχεδΠολΔ ΙΙ σελ. 382. **Μπέης**, ανωτ. υπό το άρθρο 246 ΙΙΙ 8 σελ. 1079. ΕφΑθ 5190/2000, ανωτ.

¹⁵ ΕφΑθ 5190/2000, ανωτ.

¹⁶ **Νίκας**, ανωτ. § 71 περιθ. αριθ. 15 σελ. 316. ΕφΑθ 5190/2000, ανωτ.

¹⁷ **Νίκας**, ανωτ. § 71 περιθ. αριθ. 15 σελ. 315. ΑΠ 1407/2000 Ελλ-Δνη 2001/736. ΑΠ 223/87 ΑρχΝ 39/754. ΑΠ 1805/1984 Ελλ-Δνη 26/45 ΕφΑθ 6182/1982 ΑρχΝ 34/69.

¹⁸ ΕφΝαυπλ 252/2007 ΕΠολΔικ 2008/253.

¹⁹ ΕφΑθ 4299/2006 Ελλ-Δνη 2006/1508.

²⁰ **Μπέης**, ανωτ. υπό το άρθρο 246 ΙΙΙ 6 σελ. 1078.

²¹ **Νίκας**, ανωτ. § 71 περιθ. αριθ. 15 σελ. 316. **Μπέης**, ανωτ. υπό το άρθρο 246 ΙΙΙ 4 σελ. 1078.

²² **Σταματόπουλος**, ανωτ. § 10.4.2.1. σελ. 357. **Μπέης**, ανωτ. υπό το άρθρο 246 § ΙΙΙ 4 σελ. 1078. **Βαθρακοκοίλης**, ΕρμΚΠολΔ τ. Β' 1994 § 1 σελ. 143. ΑΠ 223/1987, ανωτ. ΑΠ 1805/1984, ανωτ. ΕφΑθ 5190/2000, ανωτ. ΕφΠειρ 38/1995 Ελλ-Δνη 1995/1313.

παράνομης απαλλοτριώσεως²³ και β) εάν οι υποθέσεις εκκρεμούν ενώπιον διαφορετικών δικαστηρίων και το ένα είναι ιεραρχικώς ανώτερο του άλλου²⁴.

8. Με την ένωση και συνεκδίκαση των εκκρεμών (συναφών) δικών, οι διάδικοι κάθε μίας υποθέσεως δεν καθίστανται αντίδικοι με τους διαδίκους των άλλων²⁵. Αντιθέτως : και μετά την ένωση κάθε υπόθεση διατηρεί τη δικονομική αυτοτέλειά της, υπό την έννοια ότι κάθε θεσμός του δικονομικού/ουσιαστικού δικαίου που λειτουργεί σε κάθε μία υπόθεση (λ.χ. τυχόν εκκρεμοδικία, ομοδικία, αρμοδιότητα²⁶, δεδικασμένο, απαράδεκτο, νόμω αβάσιμο) θα κριθεί αποκλειστικώς εντός των πλαισίων της και δεν θα επηρεάζει καμμία από τις άλλες²⁷, (εκτός βεβαίως εάν από τη συνεκδίκαση δημιουργείται κάποιιο είδος ομοδικίας - απλής ή αναγκαίας - οπότε οι διάδικοι τρέπονται σε ομοδίκους²⁸). Τούτο, διότι η συνεκδίκαση διατάσσεται κατά την ΚΠολΔ 246 μόνον προκειμένου οι παραδοχές του δικάζοντος δικαστηρίου επί της ουσίας όλων των υποθέσεων να αλληλοεπιδρούν, ούτως ώστε η ενιαία οριστική απόφαση που θα εκδοθεί να είναι εναρμονισμένη προς το κοινό υπόβαθρο (την κοινή ιστορική βάση) όλων των ενωμένων (δικονομικώς) αιτήσεων παροχής έννομης προστασίας.

9. Περαιτέρω, η ως άνω ενιαία απόφαση, ναι μεν θα περιέχει όμοια παραδοχή επί της κοινής ιστορικής βάσης όλων των υποθέσεων που συνεκδικάσθηκαν, όμως στο διατακτικό της θα διατυπώνει διάταξη για κάθε μία από τις υποθέσεις αυτές, η οποία βεβαίως θα διαφέρει ανά υπόθεση. Για παράδειγμα, εάν συνεκδικάσθηκαν αντίθετες αγωγές²⁹, με το διατακτικό θα γίνεται κατ' ουσίαν δεκτή η μία και θα απορρίπτεται η άλλη' εάν συνεκδικάσθηκαν αγωγή και ανταγωγή, είναι δυνατόν με ξεχωριστές διατάξεις στο διατακτικό της κοινής αποφάσεως να γίνουν αμφοτέρες δεκτές ή να απορριφθούν αμφοτέρες ή να γίνει δεκτή μόνον η μία εξ αυτών' εάν συνδικάσθηκαν αγωγή και κύρια παρέμβαση, θα γίνεται δεκτή η μία και θα απορρίπτεται η άλλη, με ξεχωριστή διάταξη στο διατακτικό της κοινής αποφάσεως.

10. Η απόφαση με την οποία διατάσσεται η ένωση και συνεκδίκαση εκκρεμών υποθέσεων κατ' εφαρμογή της ΚΠολΔ 246 είναι μη οριστική, διότι με αυτή το δικαστήριο δεν αποφαινεται επί των αιτημάτων παροχής έννομης προστασίας, γι' αυτό και ανακαλείται ελευθέρως³⁰ κατά την ΚΠολΔ 309 (a' contrario)..

Κυριάκος Δ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ

²³ Πρβλ. **Αρβανιτάκη**, ανωτ. § 7 σελ. 175.

²⁴ **Μπέης**, ανωτ. υπό το άρθρο 246 ΙΙΙ 6 σελ. 1078.

²⁵ **Σταματόπουλος**, ανωτ. § 10.4.2.1. σελ. 351 επ. **Νίκας**, ανωτ. § 71 περιθ. αριθ. 15 σελ. 316-317.

²⁶ **Μπέης**, ανωτ. υπό το άρθρο 246 ΙΙΙ 16 σελ. 1080-1081.

²⁷ **Νίκας**, ανωτ. § 71 περιθ. αριθ. 15 σελ. 316-317. **Κεραμεύς/Κονδύλης/Νίκας** (-Μακρίδου) ΕρμΚΠολΔ υπό το άρθρο 246 § 7. **Μπέης**, ανωτ. υπό το άρθρο 246 ΙΙΙ 15 σελ. 1080.

²⁸ **Νίκας**, ανωτ. § 71 περιθ. αριθ. 15 σελ. 317. **Μπέης**, ανωτ. υπό το άρθρο 246 ΙΙΙ 15 σελ. 1080. ΕφΠειρ 38/1995 ΠειρΝομολ 1984/13.

²⁹ Βλ. **Μπέη**, ανωτ. υπό το άρθρο 246 ΙΙΙ 11 σελ. 1079.

³⁰ **Μπέης**, ανωτ. υπό το άρθρο 249 ΙΙΙ 2 σελ. 1077.